

Trender avseende andra länders försvarslösningar

INNEHÅLL

1. Trender inom förmågeutveckling i några länder	2
1.1 Norge	2
1.2 Danmark.....	3
1.3 Storbritannien.....	3
1.4 Nederländerna.....	5
1.5 Belgien.....	6
2. Trender inom förbandsutbildning och personalförsörjning i några länder	7
2.1 Norge	7
2.2 Finland	8
2.3 Danmark.....	9
2.4 Tyskland.....	10
2.5 Spanien.....	10

I denna underbilaga beskrivs översiktligt hur några länder ser på framtida konflikter, behov av förmågeutveckling och vilka uppgifter som försvarsmakterna i dessa länder bör ha. Underbilagan innehåller även en översiktlig beskrivning av hur några europeiska länder löst sin förbandsproduktion och personalförsörjning. Underbilagan utgör ett komplement till avsnittet om trender avseende andra länders försvarslösningar i rapportens kapitel 3.

1. Trender inom förmågeutveckling i några länder

Nedan beskrivs översiktligt hur några länder ser på framtida konflikter, behov av förmågeutveckling och vilka uppgifter som försvarsmakterna i dessa länder bör ha.

1.1 Norge

Det norska försvarets fyra uppgifter bibehålls, dessa är att:

- Ensamma och tillsammans med allierade säkra norsk suveränitet, norska rättigheter och intressen samt att bevara norsk handlingsfrihet mot såväl militära som andra hot.
- Tillsammans med allierade, genom deltagande i flernationella fredsoperationer och internationellt försvarssamarbete bidra till fred, stabilitet, hävdande av internationell rätt och respekt för mänskliga rättigheter, samt förebygga insatser (makt) från stater och icke statliga aktörer mot Norge och Nato.
- Tillsammans med allierade bidra till kollektivt försvar av Norge och andra allierade i enlighet med Norges alliansförpliktelser och för att möta olika typer av hot (anslag) och angrepp med tvångsmakt för att säkra norsk och kollektiv säkerhet.
- Bidra till att tillvarata norsk samhällssäkerhet, rädda liv och begränsa konsekvenserna av olyckor, katastrofer, hot (anslag) och angrepp från statliga och icke statliga aktörer.

1.2 Danmark¹

Danmark gör bedömningen att den säkerhetspolitiska utvecklingen kräver att det danska försvaret stärker kapaciteten på två centrala områden, nämligen:

- Internationellt deployerbara militära kapaciteter
- Förmågan att möta terrorhandlingar och dess verkningar

Det danska försvarets huvuduppgifter består sedan tidigare, dessa är att:

- Möta direkta och indirekta hot mot Danmark och allierades säkerhet.
- Hävda dansk suveränitet och skydda den danska befolkningen.
- Bidra till internationell fred och säkerhet i enlighet med principerna i FN-stadgan, särskilt genom konfliktförebyggande, fredsbevarande, fredsskapande och humanitära uppgifter.

1.3 Storbritannien²

Storbritannien gör bedömningen att det för närvarande inte föreligger något större konventionellt militärt hot mot vare sig Storbritannien eller Nato. Spridning av massförstörelsevapen och internationell terrorism utgör dock ett mycket påtagligt hot som kan resultera i allvarliga förluster av människoliv och ödeläggelse av den nationella ekonomin och västvärldens sätt att leva. De viktigaste slutsatserna som dragits av detta är att:

- Storbritannien fortsatt kommer att vara engagerad i potentiella konfliktområden i och i närheten av Europa, Nära Östern, Nordafrika och i Persiska Gulfen. Samtidigt måste förmågan att genomföra internationella insatser på all större geografiska avstånd förstärkas. Särskilt de potentiella konfliktområdena i Afrika söder om Sahara och i södra Asien, och det ökade hotet från internationell terrorism ställer krav på att förmågan att med kort varsel kunna genomföra konfliktförebyggande-, fredsbevarande- och antiterroristoperationer ökas.
- Storbritannien inte kommer att kunna lämna militära bidrag till alla internationella kriser som uppstår. Då Storbritannien kommer att engagera sig kommer detta att ske i samverkan med andra länder. Därför måste de existerande allianserna bibehållas samtidigt som nya partnerskap utvecklas.
- De militära styrkorna måste utrustas och utformas så att de kan möta de nya hoten och skydda landets befolkning nationellt, samtidigt som de kan bekämpa internationell terrorism runt om i världen.
- Beredskapen att möta asymmetriska attacker från såväl statliga som icke statliga aktörer, inklusive möjligheten till olika former av insatser med massförstörelsevapen måste ökas.

¹ Aftale om forsvarets ordning fra 2005 – 2009, Köpenhamn den 10 juni 2004.

² Delivering Security in a Changing World, dec 2003 – jul 2004.

Försvaret av Storbritannien, skyddet av dess intressen ”overseas”, förhindrandet av spridning av massförstörelsevapen och behovet att möta hotet från internationell terrorism sätter fokus på förmågan till internationella insatser både på större geografiska avstånd och med kortare tidsförhållanden än tidigare.

Den övergripande målsättningen för det brittiska försvaret är att leverera säkerhet för Storbritanniens folk och territorierna ”overseas” genom att försvara dem, inklusive försvaret mot terrorism, och genom att verka som en god kraft för att stärka internationell fred och säkerhet. Försvaret har getts 18 militära uppgifter arrangerade i fyra huvudgrupper, utöver dessa skall försvaret även kunna stödja landets civila myndigheter i att avskräcka, slå tillbaka och bistå vid följderna av en terroristattack.

De fyra huvudgrupperna utgörs av:

- Stående strategiska uppgifter
  - Strategisk underrättelsetjänst
  - Kärnvapenavskräckning
  - Hydrologisk, geografisk och metreologiskt stöd
- Stående åtaganden kopplade till hemlandet
  - Militärt stöd till civila myndigheter
  - Militärt stöd till den civila myndigheten i Nordirland
  - Integritet av Brittiskt sjöterritorium
  - Integritet av Brittiskt luftterritorium
  - Statsceremoniell verksamhet och transportstöd till statsledningen
- Stående åtaganden kopplade till Storbritanniens intressen ”Overseas”
  - Försvar och säkerhet av territorierna ”Overseas”
  - Försvar och säkerhet av de självständiga baserna på Cypern
  - Försvarsdiplomati, allianser och stöd till vidare Brittiska intressen
- Operationer ”Overseas”
  - Humanitärt stöd och katastrofhjälp
  - Evakuering av Brittiska medborgare ”Overseas”
  - Fredsbevarande insatser
  - Fredsframtvigande insatser
  - Stykedemonstrering (Power Projection)
  - Riktade insatser (Focused Intervention)
  - Storskaliga insatser (Deliberate Intervention)

1.4 Nederländerna³

Nederländerna menar att flexibilitet, beredskap, rörlighet, stridsförmåga, uthållighet, säkerhet och interoperabilitet är områden som ytterligare behöver utvecklas. Särskilt markstridskrafternas stridsförmåga och deployerbarhet pekas ut som områden som behöver förbättras. Trender som uppmärksammas är att operationer i allt större utsträckning kommer att genomföras på stora avstånd från hemlandet. Förmågan till snabba insatser är vital, liksom att deltagande enheter har förmåga att hantera hela konfliktskalan där eskalationsdominans måste kunna uppnås. Operationerna bedöms bli utdragna, i regel över flera år och bedöms alltid genomföras tillsammans med andra länder inom ramen för olika internationella samarbeten.

Det framhålls att moderna förband måste vara flexibla, det nederländska försvaret har dragit slutsatsen att detta innebär att försvaret skall vara uppbyggt som ett system av moduler som skall kunna delta i olika multinationella militära operationer. Modulerna skall kunna delta i operationer ledda av såväl Nato, FN, EU som tillfälliga koalitioner.

Det nederländska försvaret skall ha följande kapaciteter:

- Generell försvarsförmåga inom ramen för Nato-medlemskapet, vilket kan innefatta mobilisering av reservenheter.
- Förmåga att med begränsad uthållighet delta i fredsframtvängande operationer med en brigad, eller motsvarande styrka (en maritim stridsgrupp, tre jaktdivisioner, eller en kombination av dessa enheter).
- Förmåga att uthålligt delta i maximalt fyra fredsbevarande operationer med bataljon, eller motsvarande styrka (en jaktdivision, eller två fregatter).
- Förmåga till nationella militära uppgifter, som att skydda den nationella integriteten, sjö- och luftterritoriet.
- Förmåga till viss civil myndighetsutövning (gränskontroll, rörlig övervakning av migrationsströmmar och luftfartssäkerhet) och förmåga att stödja civila myndigheter i deras myndighetsutövning.
- Förmåga att skydda den territoriella integriteten i Nederländska Antillerna och Aruba, samt förmåga till viss civil myndighetsutövning i form av kustbevakningsuppgifter och kamp mot droger.

Huvuduppgifterna för det nederländska försvaret är att:

- Skydda den nationella och allierades territoriella integritet, inklusive Nederländska Antillerna och Aruba.
- Främja internationell rätt och stabilitet.
- Stödja de civila myndigheterna vad gäller brottsbekämpning, katastrof- och humanitär hjälp, såväl nationellt som internationellt.

---

³ Summary of the Netherlands Defence White Paper 2000

1.5 Belgien⁴

Belgien gör bedömningen att nya hot (terrorism, spridning av massförstörelsevapen m.m.) ställer krav på en ny typ av operationer där lätta, flexibla, extremt rörliga och snabbt insatsberedda väpnade styrkor kommer att krävas. Operationerna bedöms ställa mycket höga krav på utbyte av information och kunskap, ett samarbete som kräver en omfattande integration av alla system i ett gemensamt nätverk. Förändringen är inte begränsad till tekniska aspekter, utan omfattar även utvecklingen av nya koncept, doktriner och strukturer.

Med beaktande av detta och de geopolitiska faktorerna har det belgiska försvarsdepartementet gjort följande val för det belgiska försvaret, detta skall utvecklas för att medge:

- Handlingsfrihet att, inom ramen för en gemensam internationell insats kunna ingripa och med alla kapaciteter förhindra eller stabilisera en konflikt på den lägre delen av konfliktskalan, t.ex. vid en fredsbevarande operation.
- Handlingsfrihet att, inom ramen för en gemensam internationell insats, med väl avvägda kapaciteter och inom en väl definierad operativ nisch kunna bidra till att destabilisera eller besegra en motståndare i en konflikt på den högre delen av konfliktskalan (t. ex. vid en konflikt liknande gulfkriget).

Markstridskrafterna utvecklas mot s.k. median-kapacitet⁵ (rörliga och lättinsatta stridsenheter kompletterade med lämpliga stödenheter). Enheterna kommer att benämnas moduler och skall ha hög stridsförmåga, potential för uthålliga operationer, vara strategiskt rörliga och ha hög insatsförmåga. Markstridskrafterna kommer att bestå av två brigadledningar och nio sådana medianmoduler, varav tre lätta. Därutöver tillkommer ett antal moduler för olika former av stöd bl. a. luftvärn, helikoptrar och artilleri. Markstridskrafterna anpassas därmed till en lätt och flexibel struktur, som medger anpassning till de särskilda krav varje operation ställer. Modulerna är utrustade med hjulgående lätt bepansrade strids- och enhetsfordon.

Flygstridskrafterna skall upprätthålla två förmågor:

- Taktisk stridsflygförmåga
- Transportflygförmåga

För att möta det ökande behovet av flygtransporter kommer flygförare att omskolas från stridsuppgifter till transportuppgifter. Det taktiska flyget reduceras från 90 till 60 st F16-flygplan och transportflygets 11 st C 130 Hercules ersätts år 2018 av 7 st A400M vilket kommer att öka den totala transportkapaciteten.

---

⁴ Steering Plan for the Ministry of defence, 03 dec 2003

⁵ Median capability: mobile and easily deployable combat units, supplemented with appropriate support units

Marinstridskrafterna skall upprätthålla tre förmågor:

- Eskortförmåga
- Minröjningsförmåga
- Förmåga till strategiska sjötransporter

Vad gäller förmågan till strategiska sjötransporter kommer gemensamma lösningar med allierade och partners att sökas, i första hand med BENELUX-länderna. Även kommersiella lösningar i form av inhyrning av fartyg kommer att övervägas där så är lämpligt.

2. **Trender inom förbandsutbildning och personalförsörjning i några länder**

Ett flertal länder i Europa har olika typer av system för att öka insatsförmågan och nyttjandet av utbildade soldater och sjömän. Här finns intressanta erfarenheter som Sverige kan nyttja vid en utveckling av Försvarmaktens förbandsutbildnings- och personalförsörjningssystem. Nedan beskrivs översiktligt vad några av Sveriges grannländer samt Spanien valt för lösningar.

2.1 **Norge**

Norge⁶ har alltså värnplikt. Samtliga värnpliktiga tjänstgör 12 månader med inryckning i augusti och utryckning i juni. Norska Försvarmakten har ett fast rotationssystem för sina internationella enheter, vilket innebär att den värnpliktige redan vid mönstringen kan anmäla intresse att genomföra värnplikt vid ett förband som sedan ska ut i internationell tjänst. Det innebär att de soldater som väljer att ”avsluta” sin grundutbildning med internationell tjänst (ca 25%) gör det tillsammans med de officerare som utbildat vederbörande. Norska Försvarmakten har idag 400 grenadjärer kontraktsanställda. Systemet innebär att de eftersökta förmågorna på korta beredskapstider och initial insatsförmåga kan innehållas. Grenadjärerna anställs på 3 år kontrakt ska genomföra två missioner per cykel. Det mellanliggande året används för utbildning. Vid kontraktstidens slut finns ingen bonus eller annat som underlättar övergång till annat yrke, förutom den civila utbildning som grenadjären genomfört under sin kontraktstid.

---

⁶ Underlaget bygger på rapporten ”Norska utbildningssystemet på soldatnivå”, 2004-11-08 av Föatt Per Lennerman, Föavd beteckning 19160:226.

Norge har valt att införa en kategori benämnd avdelningsbefäl. Avdelningsbefäl är officerare med en tidsbegränsad anställning upp till 35 års ålder, undantagsvis 38 års ålder. Vid 35 års ålder erhåller avdelningsbefälet en bonus på två årslöner, förutsatt att individen tjänstgjort i minst 14 år. För att överhuvudtaget få någon bonus måste individen ha 10 tjänsteår. Målet på sikt är att 50 % av allt befäl i norska Försvarsmakten ska vara avdelningsbefäl. Möjlighet för karriärväxling för de som är lämpliga och som önskar stanna inom försvaret finns. Systemet bedöms skapa förutsättningar för att i framtiden kunna vidmakthålla en god åldersstruktur och att anpassa personalvolymerna.⁷

2.2 Finland

Finland⁸ har bibehållit den allmänna värnplikten. Värnpliktens längd är 6, 9 eller 12 månader beroende på befattning. Björneborgs brigad är det förband som ansvarar för utbildningen mot internationella insatser. I Finlands freds- och krigsorganisation är förbandet en beredskapsbrigad. Soldaterna som utbildas i denna brigad genomför en 12 månaders utbildning och alla har sökt frivilligt till förbandet. När soldaterna är utbildade kan de skriva en beredskapsförbindelse och ingår sedan i en ”pool” av soldater som kan nyttjas i samband med uppsättandet av förband för internationella insatser. Ur denna pool tas sedan soldater för att sätta upp det internationella förband som erfordras. Deltagande i internationella insatser är frivilligt. Finland har även 4-500 soldater som kontraktsanställs för att vara föregångsmän vid förbanden.

Inom den finska försvarsmakten har ett nytt officersutbildningssystem som varit i bruk sedan 2001. Målbilden är att det 2015 skall finnas ca 25% officerare som är visstidsanställda. För de som skall vara visstidsanställda finns två utbildningsvägar.

1. Grundstudier till officer under 1 år. Det skrivs inga tjänstekontrakt med officersaspiranter som skall tjänstgöra i reserven men inriktning är att de skall verka under 5 år med en möjlighet till förlängning på ytterligare 5 år. Därefter avgår individen med en avgångspremie. Finska Försvarsmakten erbjuder även utbildning för personal som vill bli stamanställda som underofficer.
2. Kandidatexamen omfattande 2 års utbildning. Kontrakt skrivs på 10-15 år varav kandidaten förbinder sig att tjänstgöra i Försvarsmakten under minst tre år. Därefter avgår officeren med avgångspremie.⁹

⁷ Underlaget bygger främst på rapporten ”Norges system för officersutbildning”, 2005-02-24 av Föatt Per Lennerman.

⁸ Underlaget bygger främst på rapporten ”Värnpliktsutbildningssystem i Finland”, 2004-11-01 av Föatt Ossi Koukkula samt ”Fakta om Försvarsmakten i fickformat 2004”.

⁹ Underlaget bygger främst på rapporten ”Officerssystemens utformning – Finland”, 2005-02-23 av Föatt Ossi Koukkula samt ”Fakta om Försvarsmakten i fickformat 2004”.

2.3 Danmark

Danmark¹⁰ behåller värnplikten, men endast ca 5.500 värnpliktiga kommer att kallas in varje år. I framtiden kommer utbildningens längd att vara 4 månader för huvuddelen av de värnpliktiga. För de som frivilligt valt att delta i internationella insatser tillkommer en 8 månaders vidareutbildning. I Danmark görs bedömningen att 20-25 % väljer denna inriktning. Vidareutbildning omfattar både en kompletterande utbildning och en så kallad "*pre-mission training*". Efter denna kan man antingen deployeras utomlands under 6 månader eller bli frivilligt anställd som soldat/sjöman inom försvaret, s.k. konstapel. Efter genomförd 6 månaders internationell tjänst föreligger ingen ytterligare tjänstgöringsskyldighet för den kontraktsanställda värnpliktige. Enskild individ kan dock skriva på för ytterligare tjänstgöring/beredskap varvid skyldighet följer att genomföra underhållande utbildning. De anställda konstaplarna tjänstgör främst på inom de enheter som ingår NATO:s snabbinsatsförband. Genom att använda de värnpliktiga som utbildats för minst en utlandsmission och/eller att de blir anställda som konstaplar minskas behovet av att nyutbilda värnpliktiga. Anställning av soldater och sjömän innebär dessutom att flera förband kan hålla en hög insatsberedskap. Det danska försvaret har flera befattningar där individen är anställd på kontrakt. Det gäller framförallt konstapel- och sergeantsgrupperna, och dessa återfinns huvudsakligen i åldersintervallet 18-26 år. När dessas kontrakt löper ut, utgår det en bonus vars storlek beror på hur länge de tjänstgjort.

Det framtida personalförsörjningssystemet för befäl är uppbyggt med en gemensam grund i form av utbildning till sergeant om totalt ca 2 år, varefter det finns två huvudsakliga utbildnings- och karriärvägar. Den ena leder mot en underofficerskarriär där man efter ett antal år i tjänst kompletterat med olika utbildningssteg kan uppnå en grad av "*Warrant Officer I*" tidigast vid 43 års ålder, medan den andra vägen leder till officersyrket. Pensionsåldern är 60 år.

---

¹⁰ Följande underlag bygger på underlag från Föatt CPH, Kmd C Nordlings PM från den 2004-12-03.

2.4 Tyskland

Tyskland¹¹ har alltjämt en värnplikt, även om den är starkt ifrågasatt. Den grundläggande utbildningstiden är 9 månader. Efter genomförd grundutbildning finns det möjlighet att bli frivilligt tjänstgörande värnpliktig, vilket innebär att man tjänstgör ytterligare 2-14 månader. Dessa soldater placeras i förband som är aktuella för utlandsinsats. Ett alternativ till värnplikt är att bli tidssoldat. Det är främst ur denna grupp som Bundeswehr säkerställer att det finns tillgång till specialister. Tidssoldater har en kontraktstid på 4 år och de erhåller lön istället för dagessättning under hela kontraktstiden. En soldat med fyra års kontrakt kan efter avslutad tjänstgöring få upp till 18 månaders betald utbildning.

Tyskland har tillsvidareanställda befäl, vilka normalt har en kontraktstid på 4-12 år. Möjlighet finns till att få en fast anställning, men flertalet erbjuds i samband med kontraktstidens slut hjälp med övergången till ett civilt yrke genom ekonomiskt stöd, utbildning och rådgivning. Befälen kan även få 75 % av lönen i övergångsersättning under upp till 36 månader beroende på tjänstgöringstid. Vidare kan ett befäl med åtta års kontrakt få upp till 36 månaders betald utbildning för att underlätta övergången till ett civilt yrke.

Genomgående för ovanstående länder som behåller värnplikten är att de har infört någon form av kontraktanställning för en begränsad del av soldaterna och sjömännen. Detta av såväl insats- som kompetensskäl. Länderna har även system som möjliggör en karriärväxling för befäl innan individen fyllt 40 år.

2.5 Spanien

Spanien¹² har övergett värnplikten och har idag ett försvar helt baserat på frivillighet. Målet är att ha en försvarsmakt som år 2014 omfattar 110.500 soldater och sjömän. Den grundläggande utbildningen inleds med en tre månader obligatorisk del. Därefter genomförs en befattnings- och förbandsutbildning på upp till maximalt 9 månader. Principerna för avveckling av soldater och sjömän bygger inte på pensioner och premier. Istället vill man skapa goda möjligheter till ett civilt arbete efter fullgjord tjänstgöring. Det görs bl.a. genom att förtur ges till vissa statliga befattningar inom försvarsdepartementet, Guardia Civil m.m. Det ges även möjligheter till viss kompetensutbildning som kan nyttjas civilt. En annan viktig aspekt är att individen inte skall tjänstgöra längre än att denne fortfarande är attraktiv på arbetsmarknaden. Idag är maximal tjänstgöringstid 12 år, vilket kommer att minska till 9 år.

¹¹ Försvarsmakten, MUST, Försvarsavdelningen Berlin, Föavd beteckning 19100:1266, 2004-11-23

¹² Underlaget bygger på rapporten "Svar på frågor om det spanska försvarets utbildningssystem", 2004-11-16 av Föatt Christian Madsen.

Spaniens försvarsmakt har infört en befattning som benämns ”*Warrant officers*”. De kan nå maximalt kaptens grad och innehar en tidsbegränsad anställning, med möjlighet att säga upp sig med kort varsel. Warrant officers kan efter fyra års tjänstgöring söka till en högre officersutbildning och då erhålla tillsvidareanställning. Konkurrensen är dock hård till de platserna. Denna typ av officerare tjänstgör som längst i 12 år eller till 38 års ålder, därefter upphör anställningen.¹³

---

¹³ Underlaget bygger på rapporten ”Svar på frågor om den spanska officersutbildningen”, 2005-02-17 av Föatt Christian Madsen.